

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI OSHIY VA
YRTA MAHSUS TA'ALIM VAZIRLIGI

ГУНИСТОН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

“Таълим тизимига
ахборот технологияларини таъбиқ
этишининг замонавий муаммолари”

Республика илмий-амалий анжумани
материалларининг

ТЎПЛАМИ

2009 йил 4 декабрь

Гулистон-2009

М У Н Д А Р И Ж А

Ў.Б.А. Масофали таълим тизимини яратиб муаммоларни ва ўқитиш технологиялари.....	46
Гашкенбаев, Таълим тизимини замонавий босқичга олиб чиқишнинг илмий техник ва ташкилий масалалари.....	3
Улямов, Б.А.Бегалов. Информационно-коммуникационные технологии в системе высшего образования страны.....	5
Бегимкулов, Х.Қ.Каршибоев, Д.Бобоходжаева. Олий таълим тизимида ахборот коммуникацион технологиялари қўлланш — таълим самардорлигини ошириш замини.....	9
Абдукодиоров, А.Х.Перлаев. Таълимда масофали ўқитиш: муаммо ва вазифалар.....	11
Яншев, Э.М.Худойназаров, Х.Х.Назаров. Таълим жараёнида педагогик ва ахборот технологияларидан фойдаланиш асослари.....	14
Расулов, У.Н.Алламов. Болаларнинг интернетга тобелик профилактикаси.....	16
Якубов, Таълим тизимининг муаммолари ва ечимлари.....	17
Абдукодиоров, Масофали ўқитиш технологияларининг илмий-педагогик асослари.....	19
Хамидов, Тармоқли ўқув курслари билан ишлаш ва уларни тайёрлаш методикаси.....	28
Бактев, ЕРОВАЛЕМ КОМПЛЕКСНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОЛЛЕДЖЕЙ.....	30
Маржаев, Ўзбекстон Кахрамони Саме Саматовнинг илмий ва педагогик фаолияти туғрисида.....	31
Мажидов, Иктидорли Мурабий, Фидойи Инсон.....	34
Абдураманов, Д.П.Варламова. Современности методики преподавания курса «Системное администрирование ОС LINUX».....	36
Тоқов, С.И.Кулмаматов. Талабаларни ўқитиш ва белишни назорат қилишда педагогик ва ахборот технологияларига асосланган ўргатувчи тизим.....	37
Заматов, К.К.Нурiev. Таълим жараёни самардорлигини оширишда масофали ўқитиш тизимининг ўрни ва вазифалари ҳақида.....	38
Кирова, М.Закирова. Организация самостоятельной деятельности студентов в среде информационно-коммуникационных технологий.....	40
Джурбаева, Диншунослик ва илмушнуослик фаълларини ўқитишда замонавий ахборот технологияларидан фойдаланиш.....	42
Мўминов, Педагогик дастурий таълимногларни яратиш талабалари.....	43
Ибдулгулина, З.С. Мухаммедова, А. З. Хасанова. Опыт и проблемы использования компьютерных технологий при обучении информатике в техническом вузе.....	44

Н.Х. Бегматова. Мактабгача таълим муассасаларида масофали таълимдан фойдаланиш имкониятлари.....	46
Р.Р.Бокиев. Узлуксиз таълим тизимида информатикани ўқитишда узвийликни таъминлашнинг илмий-методик таъминоти.....	47
Джорраев М, Умирзаков Э. Олий мактабларда ўқитиш технологияси.....	49
Б.А.Джонгазова, Н.А. Атаматова. Информатизм орқали масофадан ўқитиш хусусиятлари ва технологиялари.....	51
Б.И.Холдиров. «Информатика ва ахборот технологиялар» фаилдан муस्ताқил ишларни ташкил этишда ўқув-амалий уйлардан фойдаланиш.....	53
Р.Х. Алтаев. Республика болалар ижтимоий мослашуви марказида масофавий ўқитиш технологиялари асосида масофавий таълимни ташкил этиш.....	54
Г. Шорминова, Х.Х.Каримова. Талабаларда ахборот-коммуникация технологиялари орқали муस्ताқил билим олишни шакллантириш.....	56
Б.О.Раҳманқуллова, Ш.Х.Зинова. Олий таълим муассасаларида таълимнинг инновацион усуллари.....	57
А.Алтимышев, Д.Абдурахимов. Махсус сиртки бўлим талабаларини масофали ўқитишга доир баъзи мулохазалар.....	58
Д.Б.Абдурахимов, С.Т.Раҳмонов, З.Норматуллаев. МУТАХАССИСЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ИНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИГА АСОСЛАНГАН МАСОФАЛИ ЎҚИТИШ ШАКЛИ ҲАҚИДА.....	59
Р.Г.Муллаҳметов. УМУМТАЪЛИМ МАКТАБЛАРИДА ҚАСБ ТАНЛАШГА ҚўЛЛАШ ИШЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ.....	61
Н.Х.Мирхайдарова. Организация интерактивных занятий по русскому языку и литературе.....	63
Д.Б. Сулайманова. Масофали ўқитишда муस्ताқил ишларни ташкил этиш.....	64
Г.Мўминова. Замонавий ахборот технологиялари асосида «Технология дарсларида «Чолпинезия халқлари» мавзусини гуруҳий иш усулида ўқитиш.....	56
Г.А.Жаннаёлова. ИНТЕГРАТИВ КУРСЛАР КЛАССИФИКАЦИЯСИ.....	57
Ф.Ш.Қасинов, М.З.Шоёқубова, У.Т.Довлатов. Масофавий таълим технологияларида ўқитиш усуллари.....	68
Н.А.Атаматова. ОБ ОДНОМ ПОДХОДЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА.....	69
Е.Г.Гордеева, М.А.Рахматуллаева. ВОПРОСЫ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ БИБЛИОТЕЧНЫХ КАДРОВ ИНФОРМАЦИОННО-РЕСУРСНЫХ ЦЕНТРОВ.....	71
Т.Ж.Карабошев, А.Иброҳимов. Талабаларнинг фанлардан мустақил ишларни бажаришда масофавий таълимнинг ўрни.....	73
Н.С.Хайтуллаева. ДАРСЛАРДА ДИДАКТИК ЎЙИНИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР.....	74
К.П.Абдураҳманов, В.С.Хамидов, Р.Н.Усманов. РАЗРАБОТКА ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЛЯ СИСТЕМЫ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ.....	76
Д.Х.Турдибаев, Э.Х.Турдибаев. Масофавий таълим жараёнида янги педагогик технологиялари қўлланш самарадорлигини ошириш.....	78

**ТАЛАБАЛАРИНИШ МУСТАКИЛ ТАЪЛИМ ОЛИШНИИ
ШАКЛЛАНТИРИШДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИИ
АХАМИЯТИ**
Шадманова Г., Каримова Х.Х.
ТИКХММИ

Хозирги кунда таълим жараёнида интерактив методлар, инновацион технологиялар, педагогик ва ахборот технологиялари ўқув жараёнида қўлланишга бўлган кизикиш, эътибор қўндан-қўнга қўнчайиб бормоқда, бундай бўлишининг сабабларидан бири, шу вақтгача анъанавий таълимда ўқувчи-талабаларни фақат таёёр билимларни эъланишга ўргатишдан бўлса, замонавий технологиялар ўларни эъланишга билимларни ўларни қилириб топишлари, мустакил ўрганиб, тахли қилишлари, хатто хулосаларни ҳам ўларни қилириб чиқишлари ўргатилади. Ўқувчи бу жараёнда шахсни ривожланиши, шаклланиши, билим олиши ва тарбияланишига широк яратили ва шу билан бир қаторда бошқарувчилик, йўналтирувчилик функциясини бажарди. Таълим жараёнида ўқувчи-талаба асосий фигурата айланали.

Шунинг учун олий ўқув юрлари ва факультетларида малакали касб-стажлари тайёрлашда замонавий ўқитиш методлари-интерактив методлар, инновацион технологияларнинг ўрни ва роли бениҳоя каттадир. Педагогик технология ва педагогик маҳоратига оид билим, тажриба ва интерактив методлар ўқувчи-талабаларни билимга, етук малакага эга бўлишларини таъминлайди.

Инновацион технологиялар педагогик жараён ҳамда ўқитувчи ва талаба фаоллиги янгилик, ўзгаришлар қилиш бўлиб, ўни амалга оширишда асосан интерактив методлардан тўлиқ фойдаланилади. Интерактив методлар – бу жамoa бўлиб фикрлаш деб юритилади, яъни педагогик таъбир эши усуллари бўлиб таълим мазмунининг таркибий қисми ҳисобланади. Бу методларнинг ўзига хошлиги шундаки, ўлар фақат педагогик ва ўқувчи талабаларнинг бирлигида фаоллиги кўрсатиши орқали амалга оширилади.

Педагогик технологияларнинг энг асосий неизи – бу ўқитувчи ва ўқувчи-талабанинг белгиланган мақсаддан кафолатланган натижага эришишлари учун танланган технологияларга ботинқидр.

Малакали кадрлар тайёрлаш жараёнининг ҳар бир босқичи ўзига таълим жараёнини самарали таъкил этиш, ўни юқори босқичларга кўтариш, шу билан бирга жахон таълими даражасига етказиш борасида муайян вазифаларни амалга ошириши лозим.

Ўзбекистонда таълим тизимининг ривожланиши давлат сиёсатининг ўсгубор йўналтирилган бериридир. Ўзгукис таълимнинг амал қилаётган тизими касб хунар ва олий таълим олиш имконияти бериш билан бирга малакали ишчиларни ва мутахассисларни тайёрлашга имкон беради.

Жамиятнинг ахборотлаштириши ахборот маданиятини

ривожлантиришнинг стратегик омишаридан бери бўлиб, факат ахборотлаштиришнинг муҳим ҳусусияти туфайли инсониятга глобал муаммоларни ечиш ва янги думий ривожланиш имкониятларини беради. Бундан ташқари ахборот тизимлари ва технологиялари кишилар ўзининг шахсий қобилияти; хотираси, мантикий фикрлашларини кенгайтириш ва ривожлантириш учун ишлатиладиган воситалардан бири бўлиб қолади.

Жамиятнинг ахборотлаштиришнинг хозирги шароитида мутахассисдан, унга қасбий масалаларни самарали ечиш имкониятларини таъминловчи юқори даражадаги ахборот маданияти талаб қилинади. Бу олий ўқув юрлари талабаларини, хозирги жамиятга яшаши ва меҳнат қилишни янгилаш талабларини, таълим тарқиб тўғрисидаги аниқлашни тушунарли қилиши тушунарли, таълим тарқиб тўғрисидаги аниқлашни самаралорини ўйлаш ва фикрланиш мажбури қилади. Таълим жараёнининг самаралорини олдати аниқлашни таълим билан таълимнинг янги технологияларини қанчалик чуқур ва ҳар томонлама бира олий боришдан боғлиқлигини, шунинг учун ҳам янги таълим технологияларининг ўқув фаоллиги, мутақил таълимга таъсирини изчиладиган масалалардан биридир. Таалабарнинг мутақил билми омишларини ривожлантириш фанданилик эмас. Биринчидан мутақил таълим педагогиканинг асосий тушунарларидан бири бўлиб, уни шакллантириш таълим беришнинг асосий масалаларидан биридир. Бошқа томондан мутақил таълим олий таълимнинг муҳим дидактик тамойилларидан биридир. Таълим дидактикасининг замонавий стратегияси талаба мутақил ўқиб ўрганиш фаолияти жараёнда дидактик шароитларни яратиладиган иборатдир.

Ахборотлашган жамиятнинг яратилиши ва ривожланиши таълимга ахборот коммуникация технологиялари (АКТ)дан кенг фойдаланишни тақозо қилади. Ҳар қандай педагогик технология бу ахборот технологиядир, чунки таълимнинг технология жараёни асосини ахборотни олиш ва уни бошқа кўриништа келтириш ётади.

Компьютер ишлатиладиган таълим технологиясини компьютер технологияси деб атава ҳам бўлади. Таълимнинг компьютер технологияси бу ахборотни тайёрлаш ва етказиш жараёни бўлиб, уни амалга оширишнинг воситаси компьютер хисобланади.

Охирги пайтларда умумий ахборот-таълим мажмуини яратишнинг ривожланаётган муҳити тўғрисида кўпмаб ишлар қилинапти, у ўз ичига маълумотлар базасининг тақсими, виртуал библиотека, электрон ўқув қўлланмалар ва дарсликлар, мультимедиа синфларини олади. Тармоқ ахборот технологиялари эса, электрон почта, телеконференциялар, мультимедиа проклар, интерактив видео синфлардан ташқил толан бўлиб, булар ахборотлашган муҳитнинг асосини ташқил қилади.

Хозирги вақтда олий ўқув юрлари ягона тармоққа бирлаштирилган www.edu.uz, www.markaz.uz веб сайтлари ишлаб турибди. Бундан ташқари

олий ўқув юртарининг ўқув қўлланма ва марбуза матнари " Ziyonet" ахборот ташқи тармоғининг ресурслари яратилган.

АКТнинг муваффақият билан амалга оширилгани Интернет-тлобад компьютер тармоғи мисолида ҳам кўрсатилган. У фан, ташқи, алоқа, оммавий ахборот воситалари, реклама, савдо ҳамда инсониятнинг бошқа соҳаларида тезлик билан қўлланнига бошланди. Интернет ташқи жорий қилишнинг биринчи қадамларидан бошлаб, уни ривожлантиришнинг имкониятлари жуда катта эканлигини кўрсатди. Шу билан бирга ташқи имкониятлари тармоқдан бирлашганида фойдаланишда ўзқудга келадиган қийинчиликларини ҳам келтириб чиқарди. Бу, катта хажмдаги техник, дастурий, шу билан бирга таъқиқий-ўқувий қўлланмалар, яъни ўқув қўлланмалари ва дарсликларни яратиш билан боғлиқдир. АКТдан фойдаланишдаги қийинчилик нафақат методик базанинг йўқлигидан, балки, ташқи ўқув АКТлари ишлаб чиқиш методологияси бўлиб, бу педагоглардан амалиётда бу соҳада ўз тажрибасига таянишни ва ахборот технологиялардан самарали фойдаланишни тақозо қилади.

Хозирги замон олий ташқи дидактикаси стратегияси мустакил ташқи олиш жараёнида дидактик шароитлар яратилишининг зарурлигини келтириб чиқарди. Бу ўларнинг билгим олишларини ривожлантириш билан шарҳланади. Чунки битирувчиларнинг мустакил билгим олиш даражаси канчалик юқори бўлса, улар ўз касбининг шу даражадаги ўқувлари, демак меҳнат бозорида рақобатда олиш мутахассислар демакдир.

АКТ ташқи жараёнига ва ташқи олишнинг тарбиялашга тезлик билан таъсир қилади, яъни билгим олиш ва ташқи ўқувнинг ўзгаришлари. Шу билан бирга ташқи олишнинг АКТнинг қўлланлиши нафақат ташқи олиш технологияси ва ахборот ва алоқадан фойдаланиш имкониятларини келтириб чиқарди. Шу билан бирга ташқи олишнинг АКТнинг қўлланлиши нафақат ташқи олиш технологияси ва ахборот ва алоқадан фойдаланиш имкониятларини келтириб чиқарди. Чунки билгим олиш даражаси канчалик юқори бўлса, улар ўз касбининг шу даражадаги ўқувлари, демак меҳнат бозорида рақобатда олиш мутахассислар демакдир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Жумаев И.К. Фермер хўжалиқлари ривожланиши тенденциялари ва истиқболлари иконометрик баҳолаш. Тошкент: ТИИУ, 2010.
2. Беркинов Б.Б. Моделирование систем ведения сельского хозяйства. - Тошкент: Фан, 1990. -- 127 с.
3. Шодмонова Т., Абулматов З.С. Ёр тузилиши иктисолий-математик ўқувлар ва моделлар. - Тошкент: Мусика, 2007. - 196 б.